Nr 121.

Ankom till Riksdagens kansli den 19 maj 1911 kl. 7 e. m.

Utlåtande i anledning af vissa framställningar angående anslag å riksstatens nionde hufvudtitel.

(1:a Afd.)

Med anledning af nedannämnda, till jordbruksutskottet hänvisade framställningar angående anslag å riksstatens *nionde* hufvudtitel får utskottet afgifva följande yttrande och förslag.

Utbildningskurser för kontrollassistenter.

Utbildningskurser för kontrollassistenter.

1:o) I en till Riksdagen den 31 sistlidna mars aflåten proposition, nr 170, har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet för samma dag föreslagit Riksdagen att såsom bidrag till anordnande af utbildningskurser för kontrollassistenter på extra stat för år 1912 anvisa ett anslag af 19,100 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att af nämnda belopp låta under innevarande år förskottsvis af tillgängliga medel för ändamålet utanordna 9,550 kronor.

Departementschefen har till berörda statsrådsprotokoll i detta ärende anfört följande:

»Under anslagstiteln 'undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar' finnes i riksstaten uppfördt ett anslag å 356,900 kronor, hvilket omfattar dels ett bestämdt anslag å 306,900 kronor till landtbruksinstituten m. m., dels ett förslagsanslag å 50,000 kronor till understöd åt landtmannaskolor. Från det bestämda anslaget utgå vissa af Riksdagen till siffran bestämda ständiga anvisningar, för närvarande ut-

görande sammanlagdt 269,300 kronor. Återstoden är ställd till Kungl. Maj:ts disposition, dock med den inskränkningen att af de i denna återstod ingående besparingar å anslagen till lägre landtbruksskolor understöd anvisas till landtmannaskolor i de län, inom hvilka lägre landtbruksskola icke finnes. Till sådana landtmannaskolor har, såsom Eders Kungl. Maj:t täcktes erinra sig, genom nådigt beslut den 10 februari 1911 för innevarande år anvisats ett belopp af sammanlagdt 24,000 kronor.

Då Kungl. Maj:t vid 1901 års riksdag begärde en förhöjning i den till Kungl. Maj:ts disposition ställda delen af här ifrågavarande anslag, motiverades denna förhöjning därmed, att, sedan statsmakterna visat sitt intresse för jordbruket och dess binäringar genom inrättandet af ett särskildt jordbruksdepartement och anspråken på åtgärder till främjande af landtmannanäringarna under sådana förhållanden säkerligen komme att stegras, Kungl. Maj:t till sin disposition måste hafva nödiga medel till dylika åtgärders vidtagande i de fall, där sådana kunde finnas erforderliga. I sammanhang härmed omförmälde föredragande departementschefen, att på Kungl. Maj:ts pröfning redan vore beroende en framställning om statsbidrag till undervisningskurser för assistenter vid kontrollföreningar, hvilken, i händelse densamma bifölles, komme att föranleda en utgift, som borde utgå från nämnda anslag. Det härför erforderliga beloppet beräknades af departementschefen till 1,000 kronor, hvilket belopp sålunda ingick i den af Kungl. Maj:t begärda, till Kungl. Maj:ts disposition afsedda förhöjningen i ifrågavarande anslag.

Denna Kungl. Maj:ts framställning blef af Riksdagen bifallen. Genom nådigt bref den 7 juni 1901 ställde Kungl. Maj:t därefter angifna beloppet till landtbruksstyrelsens förfogande för anordnande af omförmälda utbildningskurser, i sammanhang hvarmed Kungl. Maj:t bemyndigade landtbruksstyrelsen att angående dessa kurser meddela erforderliga föreskrifter. Den 19 februari 1902 utfärdade landtbruksstyrelsen reglemente för de med statsmedel understödda utbildningskurser för kontrollassistenter (Sv. Förf.-saml. 1902 Bih. nr 18), enligt hvilket reglemente dylik kurs skulle vara förlagd till landtmanna- eller landtbruksskola eller annan sådan anstalt, med hvilken landtbruksstyrelsen upprättat skriftligt aftal om kursens hållande. Till bestridande af de härmed förbundna kostnaderna skulle vederbörande äga uppbära dels ett belopp af 300 kronor för hvarje kurs, dels ock en afgift af 20 kronor för hvarje elev intill ett visst med landtbruksstyrelsen öfverenskommet antal. Hvarje elev skulle vid kursen erhålla kostnadsfri undervisning men vara skyldig att själf hålla sig med kost och husrum.

De föreningar — s. k. kontrollföreningar — inom hvilka de vid omordade kurser utbildade eleverna skulle komma att tjänstgöra, utgöra som bekant sammanslutningar af ett antal ladugårdsägare inom ett mindre område, hvilka gemensamt i sin tjänst antaga en person, som på vissa bestämdt återkommande tider i hvar och en föreningsmedlems ladugård verkställer profmjölkning, utför fetthaltsundersökningar, bokför såväl resultaten af profmjölkningen och fettbestämningen som ock den till hvarje ko gifna foderkvantiteten och därefter med ledning af dessa siffror för hvarje ko uträknar ej endast hvad kon lämnat i mjölk och smör utan äfven den för producerandet häraf erforderliga fodermängden. Då den närmare kännedomen om de enskilda kornas produktionsförmåga, som genom utförande af dylika noggranna undersökningar vinnes, utgör en viktig förutsättning för såväl en ekonomisk hushållning som ett framgångsrikt förädlingsarbete inom ladugården, är det lätt att inse dessa föreningars stora betydelse för utvecklingen af vår ladugårdsskötsel. Intresset för bildandet af dylika föreningar har också öfverallt i vårt land visat sig stort och antalet af dem har oafbrutet varit i starkt stigande. Den första föreningen bildades år 1898. År 1902 var det första hundratalet betydligt öfverskridet och nu uppgår antalet föreningar till öfver 700 med ett medlemsantal af mellan 9,000 och 10,000 såväl stora som små jordbrukare och med ett koantal af öfver 250,000. I alla våra grannländer har denna föreningsrörelse omfattats med det lifligaste intresse, men intet annat land har ännu nått upp till samma siffror som vi och ingenstädes är sambandet mellan föreningarnas arbete och det egentliga afvelsarbetet så fullständigt och planmässigt genomfördt som hos oss, något som gifvetvis i väsentlig mån bidragit till att åt dessa föreningar gifva ökad betydelse och starkare tillslutning.

Från och med år 1904 hafva statsmakterna lämnat denna föreningsrörelse sitt verksamma stöd, i det att vid 1903 års Riksdag på framställning af Kungl. Maj:t en förhöjning från 25,000 till 50,000 kronor ägde rum i anslaget till åtgärder för höjande af det mindre jordbruket i syfte, bland annat, att sätta Kungl. Maj:t i stånd att kunna lämna sådana kontrollföreningar statsbidrag, hvilkas medlemmar hufvudsakligen utgöras af mindre jordbrukare. Under samtliga de följande åren har vid beräkningen af ifrågavarande anslags slutsumma hänsyn alltid tagits till särskildt denna utgiftspost. I de sista årens förslagsberäkning har det till organisationsanslag och statsbidrag åt dessa kontrollföreningar erforderliga beloppet sålunda beräknats till icke mindre än 41,000 kronor.

Under de af mig här antydda förhållanden är det uppenbart, att

behofvet af tillgång till kontrollassistenter, fullt vuxna att utföra det maktpåliggande kontrollarbetet i föreningsmedlemmarnas ladugårdar, gjort sig allt starkare gällande. Efterfrågan på dem har varit stor ej endast på grund af att antalet föreningar oafbrutet vuxit, utan äfven med anledning däraf att assistenterna betraktat platserna vid föreningarna såsom öfvergångsplatser och i regel icke stannat på dem mer än högst tre år. År 1902 voro med understöd af statsmedel två utbildningskurser anordnade med sammanlagdt 49 elever. Under år 1910 uppgick kursernas antal till tolf, och vid dem utbildades då icke mindre än 292 kontrollassistenter.

Denna starka tillväxt i antalet kurser och elever har haft till gifven följd en motsvarande ökning i det till kurserna beviljade statsanslaget. För år 1910 uppgick detsamma till 10,000 kronor, hvilket belopp då kunde af Eders Kungl. Maj:t utan större olägenhet anvisas från förenämnda anslag till undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar, enär besparingarna å detsamma under sagda år voro jämförelsevis stora på grund af att hela det af 1909 års Riksdag under förevarande anslagstitel för trädgårdsundervisningen uppförda anslaget icke från årets början kunde komma till användning.

Landtbruksstyrelsen har nu i underdånig skrifvelse den 27 februari 1911 hemställt om medel för anordnande äfven under år 1911 af omförmälda utbildningskurser. Styrelsen har därvid anfört, att styrelsen för svenska veterinärläkarföreningen hos landtbruksstyrelsen gjort framställning om åtgärders vidtagande för spridande af kunskap i ladugårdshygien bland dem, som hafva att göra med kreaturens skötsel och vård, hvarvid framhållits, hurusom för sådant ändamål vore lämpligt, att undervisning i detta ämne meddelades bland annat vid de lägre landtbrukslläroverken samt vid kurser för utbildande af kontrollassistenter. Med anledning häraf har landtbruksstyrelsen i cirkulär till styrelserna för de med statsmedel understödda landtbruksskolorna i riket fäst bemälda styrelsers uppmärksamhet därå, att vid sådan undersökning i veterinärkunskap vid skolorna, som meddelades af veterinär, tillbörlig vikt borde läggas vid den del af ämnet, som afsåge ladugårdshygienen, särskildt hygieniska åtgärder före, under och efter förlossningen samt dylika åtgärder till motarbetande af kastning, vanligen förekommande sjukdomar i lifmoder och jufver samt tuberkulos, och borde undervisningen, där så ske kunde, och i synnerhet i fråga om tuberkulos ske i förening med demonstrationer å lefvande och döda kreatur.

I likhet med styrelsen för svenska veterinärläkarföreningen syntes

det äfven landtbruksstyrelsen önskvärdt, att sådan undervisning, om också gifvetvis i mindre omfattning, komme dem till del, som utbildades till kontrollassistenter och som endast undantagsvis genomgått landtbruksskola, särskildt med fästadt afseende på den nära beröring, i hvilken dessa under sin verksamhet komme med mindre ladugårdsägare och kreatursskötare.

Då denna undervisning, som syntes kräfva omkring fem föreläsningar, ej lämpligen kunde meddelas af de för assistenternas utbildning anställda lärare utan borde lämnas af veterinär, kunde ej undvikas, att ersättning af statsmedel härför måste beredas kursens föreståndare, och syntes densamma böra bestämmas till 50 kronor för hvarje kurs.

Om kursernas antal beräknades blifva 13 och afgiften för hvarje kurs, oberoende af antalet elever, beräknades till 350 kronor samt för öfrigt ersättningen såsom hittills utginge med 20 kronor för hvarje elev, därvid dessas antal af landtbruksstyrelsen beräknats till 300, skulle af statsmedel för år 1911 erfordras i förra afseendet 4,550 kronor och i det senare 6,000 kronor eller tillhopa 10,550 kronor.

I anslutning härtill har landtbruksstyrelsen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte anvisa ett belopp af 10,550 kronor till anordnande under år 1911 genom landtbruksstyrelsens försorg, i enlighet med förberörda reglemente med ofvan föreslagna tillägg rörande undervisning i ladugårdshygien, af undervisningskurser för utbildande af kontrollassistenter.

Departementschefen.

Anordnandet af kurser sådana som de här omförmälda är uppenbarligen en nödvändig förutsättning för att den för utvecklingen af landets ladugårdsskötsel så betydelsefulla kontrollföreningsrörelsen skall kunna vidmakthållas och fortfarande gå framåt. Då därtill ytterligare kommer, att staten genom särskilda anslag till täckande af såväl nybildade kontrollföreningars organisationskostnader som i gång varande föreningars årsutgifter söker uppmuntra och väcka intresse för bildande af nya föreningar särskildt bland landets mindre jordbrukare, synes det mig nödvändigt, att medel till anordnande af dessa kurser fortfarande bli ställda till landtbruksstyrelsens förfogande. Mot det belopp landtbruksstyrelsen för ändamålet begärt har jag icke något att erinra. Då assistenterna i allmänhet icke innehafva sina platser längre än tre år, måste för närvarande redan af denna anledning omkring 230 nya kontrollassistenter årligen utbildas, och då hänsyn därjämte tages till att antalet föreningar säkerligen fortfarande såsom hittills kommer att

tillväxa, synes det vara nödvändigt att, såsom landtbruksstyrelsen beräknat, vid dessa kurser bereda plats till minst 300 elever.

Sedan det för kurserna erforderliga beloppet numera vuxit från ursprungligen beräknade 1,000 kronor till öfver 10,000 kronor, lämnar den till Kungl. Maj:ts disposition ställda delen af anslaget till undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar icke längre tillgång till hvad som kräfves utöfver det år 1901 beräknade beloppet. Under sådana förhållanden och då anledning finnes antaga, att krafvet på anslag fortfarande kommer att växa, synes det mig lämpligast att för ändamålet hos Riksdagen begära härför erforderliga medel på extra stat, därvid hänsyn måste tagas till behofvet för såväl innevarande som nästkommande år.»

Utskottet. Med hänsyn till den storartade utveckling kontrollföreningsväsendet undergått samt den nu ifrågasatta, enligt utskottets mening synnerligen viktiga utvidgningen af utbildningskurserna för kontrollassistenter genom inrättandet vid desamma af undervisning i husdjursvård, finner utskottet fullt befogadt, att särskildt anslag till anordnande af berörda kurser anvisas, hvadan utskottet, som ej haft något att erinra mot det för ändamålet äskade beloppet, hemställer,

att Riksdagen må såsom bidrag till anordnande af utbildningskurser för kontrollassistenter på extra stat för år 1912 anvisa ett anslag af 19,100 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att af nämnda belopp låta under innevarande år förskottsvis af tillgängliga medel för ändamålet utanordna 9,550 kronor.

Veterinärundervisning m. m.

Veterinärinstitutet. 2:o) I en till Riksdagen den 24 mars 1911 aflåten proposition, nr 142, har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1912

dels till Kungl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag å 51,000 kronor att användas till uppehållande af veterinärinstitutets verksamhet efter inflyttandet i de för institutets räkning uppförda nybyggnaderna vid lägenheten Kräftriket med rätt för Kungl. Maj:t att utaf sagda anslag

under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis för ändamålet utanordna erforderligt belopp;

dels ock anvisa ett belopp af 5,000 kronor till inköp af en för institutets försöksladugård erforderlig nötkreatursbesättning.

Enligt hvad i statsrådsprotokollet upplyses, befinna sig veterinärinstitutets nybyggnader nu så nära sin fullbordan, att institutet antages kunna inflytta i desamma under loppet af innevarande år. På grund af de nya lokalernas omfattning och af vissa andra anledningar har, enligt hvad af samma protokoll vidare inhämtas, fråga uppstått om vidtagandet i sammanhang med institutets öfverflyttning till de nya byggnaderna af väsentliga ändringar i institutets gällande stat, hvilken fråga för närvarande är under utredning. Då det emellertid, i afbidan å frågans slutliga afgörande, vore erforderligt att bereda institutet tillgång till bestridande af en del ökade utgifter, som komme att blifva förenade med verksamhetens förläggande till de nya lokalerna, har Kungl. Maj:t för ett provisoriskt ordnande under en tid af ett år af vissa förhållanden vid det nya institutet nu äskat ett för ändamålet afsedt extra anslag å i rundt tal 51,000 kronor. Detta anslag skulle, jämte de till 11,700 kronor för år beräknade nettoinkomsterna af institutets stall och smedja, användas för nedannämnda särskilda ändamål med följande fördelning:

en lärare å den anatomisk-fysiologiska afdelningen			kronor	4,000: —
en lärare vid den medicinska kliniken			„	3,500: —
vaktmästare och annan betjäning, nämligen:				
en vaktmästare på den patologisk-anatomiska afdelningen, en vaktmästare på den ekonomiska afdelningen, en fodermarsk på den medicinska afdelningen, en sjukvårdare på den kirurgiska afdelningen, en ladugårdsförman, en maskinist samt en verkmästare i hofbeslagssmedjan			„	9,000: —
anslag till de särskilda afdelningarna, nämligen:				
till biblioteket samt till inköp af hästar och nötkreatur för dissektioner och operationsöfningar	kronor	4,500: —		
„ anatomiska afdelningen	„	2,000: —		
transport	kronor	6,500: —	kronor	16,500: —

transport	kronor	6,500: —	kronor	16,500: —
till fysiologisk-kemiska afdelningen	,,	2,000: —		
,, bakteriologiska afdelningen	,,	1,000: —		
,, patologisk-anatomiska och histologiska afdelningen	,,	2,000: —		
,, kirurgiska afdelningen	,,	1,000: —		
,, medicinska afdelningen och kliniken för smärre husdjur	,,	1,000: —		
,, afdelningen för husdjursskötsel	,,	1,000: —		
,, excursioner	,,	500: —		
,, afdelningen för bujatrik, obstetrik och ambulatorisk klinik	,,	1,500: —		
,, afdelningen för hofbeslag och hofsjukdomar	,,	1,000: —		
,, afdelningen för kött- och mjölkkontroll	,,	500: —		
,, anspannslära	,,	150: —	,,	18,150: —

allmänna anslag:

gas	kronor	2,000: —		
vatten	,,	1,000: —		
elektrisk belysning och drift	,,	10,000: —		
bränsle	,,	14,000: —		
inventariers anskaffande och underhåll	,,	2,000: —		
renhållning	,,	4,000: —		
diverse utgifter	,,	5,000: —		
	kronor	38,000: —		
efter afdrag af den i gällande stat uppförda posten för »diverse utgifter»	,,	10,000: —	,,	28,000: —

Vidare har äskats ett extra anslag å 5,000 kronor för inköp af en kreatursbesättning, afsedd att inrymmas i den nybyggda försöksladugården vid institutet, hvilken komme att rymma ett antal af 18 nötkreatur.

Beträffande utredningen i öfrigt i ärendet tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Såsom förut nämnts, är det begärda anslaget å 51,000 kronor afsedt för provisoriskt ordnande af förhållandena vid det nya veterinärinstitutet i afvaktan på att ny stat för institutet må blifva fastställd. Enligt hvad de i statsrådsprotokollet omförmälda förberedande utredningarna i ämnet gifva vid handen, skulle den nya staten komma att kräfva högst afsevärda belopp, mer än dubbla slutsumman af gällande stat. I betraktande häraf och då sistnämnda stat af Riksdagen antogs kort efter det anslag för nybyggnaderna beviljats och med hänsyn till det af de utvidgade lokalerna förorsakade ökade medelsbehofvet, kan utskottet ej undgå att finna det högst anmärkningsvärdt, att vid byggnadsanslagets beviljande ej utredning förebragts om kostnaderna för uppehållandet af verksamheten vid institutet i de nya lokalerna. Då emellertid institutets gamla byggnader äro för trånga för institutets nuvarande behof samt de nya byggnaderna stå så godt som färdiga och verksamhetens förläggande dit kräfver, enligt hvad utredningen till fullo ådagalägger, betydligt ökade kostnader, torde annat icke vara att göra än att bevilja medel för ändamålet, därvid ett tillmötesgående af de nu föreliggande anslagskrafven dock ingalunda är att betrakta såsom ett godtagande på förhand af den ifrågasatta nya staten för institutet.

Beträffande de särskilda ändamål, som med ifrågavarande anslag afses, har utskottet icke funnit anledning till annat yttrande, än att utskottet velat uttala sin förväntan, att största möjliga sparsamhet iakttages vid handhafvandet af institutets ekonomi, särskildt hvad bränsle och elektrisk ström beträffar. Ty anordningarna för uppvärmning och belysning, ehuru säkerligen från facklig synpunkt tillfredsställande, har utskottet vid besök å stället funnit vara af den beskaffenhet, att kostnaderna för anstaltens drift kan till afsevärd grad blifva beroende på sättet, huru nämnda anordningar nyttjas. Sålunda syntes byggnaderna vara synnerligen rikligt försedda med värmeelement äfven å ställen, där det kan ifrågasättas, huruvida uppvärmning är af behofvet; och elektriska lampor tycktes flerstädes inom anstalten vara så tätt monterade, att särskild aktsamhet syntes fordras för att undvika slöseri med ljus.

Vidkommande slutligen den till anskaffande föreslagna kreatursbesättningen, så har denna till ändamål att lämna eleverna tillfälle att vid institutet praktiskt studera nötkreatursskötseln och den normala

dräktigheten med dess symtom samt den normala förlossningen. Antalet djur i besättningen skulle vara aderton. Så stort antal synes emellertid utskottet icke erforderligt för att vinna det åsyftade ändamålet, utan torde, för att hålla institutets i alla händelser dryga utgifter för betjäning inom rimliga gränser, institutet väl kunna åtnöjas med ett så stort antal, som kan af en enda man behörigen skötas och mjölkas, d. v. s. omkring tolf djur. Till inköp af en sålunda reducerad besättning torde 3,000 kronor förslå.

Med åberopande af hvad ofvan anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen må å extra stat för år 1912

I. till Kungl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag å 51,000 kronor att användas till uppehållande af veterinärinstitutets verksamhet efter inflyttandet i de för institutets räkning uppförda nybyggnaderna vid lägenheten Kräftriket med rätt för Kungl. Maj:t att utaf sagda anslag under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis för ändamålet utanordna erforderligt belopp; samt

II. anvisa ett belopp af 3,000 kronor till inköp af en för institutets försöksladugård erforderlig nötkreatursbesättning.

Kreditförhållandena för det mindre jordbruket.

Kreditförhållandena för det mindre jordbruket.

3:o) Under punkt 80 af nionde hufvudtiteln i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att i afvaktan på den nådiga proposition angående kreditförhållandena för det mindre jordbruket, Kungl. Maj:t må komma att aflåta till Riksdagen, på extra stat för år 1912 beräkna ett anslag af 7,000 kronor.

I skrifvelse till Riksdagen den 21 april 1911 har Kungl. Maj:t emellertid, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag, gifvit Riksdagen till känna, att berörda fråga för närvarande icke föranleder någon Kungl. Maj:ts framställning till Riksdagen, i följd hvaraf Kungl. Maj:t funnit medel för ändamålet icke behöfva i sagda stat beräknas; hvarom utskottet i detta sammanhang velat Riksdagen

erinra.

Befrämjande af afsättningen i utlandet af alster af svenskt landtbruk och dess binäringar äfvensom fiskerinäringen.

Befrämjande af afsättningen i utlandet af alster af svenskt landtbruk och dess binäringar äfvensom fiskerinäringen.

4:o) I en till Riksdagen den 31 mars 1911 aflåten proposition, nr 226, har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att

dels på extra stat för år 1912 anvisa ett anslag af 22,000 kronor att af Kungl. Maj:t användas till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svenska landtbruket och dess binäringar samt fiskerinäringen,

dels och medgifva, att hvad vid utgången af år 1911 icke blifvit användt af för åren 1910 och 1911 för ändamålet beviljade anslag må under år 1912 för enahanda ändamål af Kungl. Maj:t disponeras.

Under riksstatens sjunde hufvudtitel har för hvart och ett af åren 1897—1909 på extra stat uppförts ett anslag till befrämjande af afsättningen i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar. Detta anslag, som för hvart och ett af åren 1906—1909 belöpt sig till 20,000 kronor, har till sin väsentligaste del tagits i anspråk för uppehållande af dels en mejeriagent- och landtbrukskonsulentbefattning i England dels ock en fiskeriagentur i norra Tyskland, under det allenast en ringare del af anslaget disponerats för att främja afsättningen af svenska industrialster. Då sålunda anslaget praktiskt taget kommit att nästan uteslutande användas till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svenska landtbruket och dess binäringar äfvensom fiskerinäringen, blef detsamma från och med år 1910 formligen anvisadt för nämnda ändamål samt öfverfördt å riksstatens nionde hufvudtitel, därå det för åren 1910 och 1911 uppförts med oförändradt belopp, 20,000 kronor. Som innehafvaren af fiskeriagenturen i Tyskland dåmera aflidit, disponerades för sistnämnda år anslaget endast för uppehållandet af landtbrukskonsulentbefattningen i London med 15,000 kronor, däraf 9,000 kronor såsom arfvode åt konsulenten och 6,000 kronor för bestridande, mot redovisningsskyldighet, af konsulentens resekostnader och expenser. Återstående delen, 5,000 kronor af anslaget, har för hvartdera året reserverats, hvadan nu återstå oanvända tillhopa 10,000 kronor af de å extra stat för åren 1910 och 1911 anvisade anslagen till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svenska landtbruket och dess binäringar äfvensom fiskerinäringen. Denna besparing jämte det för samma ändamål för år 1912 äskade extra anslaget å 22,000

kronor, således tillhopa 32,000 kronor, skulle enligt Kungl. Maj:ts föreliggande framställning användas dels för anställandet fortsättningsvis af landtbrukskonsulenten i London, dels för nyanställande af en dylik konsulent i Berlin med 7,000 kronor i arfvode och 2,000 kronor i rese- och expensanslag, och dels för anställande ånyo därstädes af en fiskerikonsulent, hvilken skulle åtnjuta 6,000 kronor i arfvode samt erhålla rese- och expensanslag till samma belopp som den andre konsulenten, eller 2,000 kronor.

Beträffande utredningen i öfrigt i ärendet tillåter sig utskottet att hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

Utskottet. Den i London stationerade landtbrukskonsulenten har hittills visat sig vara af det gagn särskildt för den svenska smörexporten på England, att medel gifvetvis fortfarande böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för uppehållande af nämnda befattning; och har utskottet icke något att erinra med afseende å de belopp, som för ändamålet beräknats.

Likaledes finner utskottet medel böra beviljas för upprättande af en liknande konsulentbefattning i Berlin. Möjligheterna att utvidga vår export af landtmannaprodukter på Tyskland synes nämligen utskottet vara så afsevärda och af sådan beskaffenhet, att en i landet stationerad konsulent borde kunna kraftigt bidraga till desammas utnyttjande.

Den ifrågasatta särskilda fiskerikonsulenten i Berlin synes utskottet däremot med hänsyn till den ringa nytta för vår fiskerinäring, som enligt utskottets mening den förutvarande fiskeriagenturen därstädes medfört, samt det sätt, hvarpå vår fiskexport till största delen är ordnad, icke, åtminstone för det närvarande, af behofvet påkallad, utan synes jämväl fiskerinäringens intressen kunna tills vidare utan några större olägenheter tillvaratagas af landtbrukskonsulenten, såsom ock landtbruksstyrelsen ifrågasatt. Det begärda anslaget torde således kunna minskas med hvad som beräknats för uppehållande af fiskerikonsulentbefattningen eller 8,000 kronor. I detta sammanhang har utskottet trott sig kunna ifrågasätta, huruvida icke jämväl landtbrukskonsulenten i London skulle kunna i någon mån ägna tid och intresse åt vår fiskexport på England.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må
dels på extra stat för år 1912 anvisa ett anslag

af 14,000 kronor att af Kungl. Maj:t användas till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svenska landtbruket och dess binäringar samt fiskerinäringen,

dels ock medgifva, att hvad vid utgången af år 1911 icke blifvit användt af för åren 1910 och 1911 för ändamålet beviljade anslag må under år 1912 för enahanda ändamål af Kungl. Maj:t disponeras.

Skandinavisk fiskeriutställning och internationell motorutställning i Köpenhamn.

Fiskeri- och motorutställning i Köpenhamn 1912.

5:o) I en till Riksdagen den 31 mars 1911 aflåten proposition, nr 171, har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att såsom bidrag till Sveriges deltagande i en skandinavisk fiskeriutställning och en internationell motorutställning i Köpenhamn år 1912 på extra stat för samma år anvisa ett anslag af 22,000 kronor.

Till berörda statsrådsprotokoll har departementschefen i detta ärende anfört följande.

»Under de senast förflutna decennierna har Sverige officiellt deltagit i tre internationella fiskeriutställningar: i London år 1883, i Köpenhamn år 1888 samt i Bergen år 1898. I utställningen i Köpenhamn deltogo endast de skandinaviska länderna och denna jämte den i Bergen utgjorde afdelningar af större utställningar, som tillika omfattade industri, landtbruk och konst m. m. Rörande Sveriges deltagande i fiskeriafdelningen vid utställningen i Bergen afgaf landtbruksstyrelsen den 31 mars 1897 infordradt underdånigt utlåtande, däri styrelsen bland annat anförde, att ett deltagande från Sveriges sida uti ifrågavarande utställning visserligen icke kunde för landet medföra någon direkt ekonomisk vinst, enär någon utförsel till Norge af svenska fiskvaror annorlunda än såsom transitogods för transport på Storbritannien icke i nämnvärd omfattning förekomme eller kunde påräknas. Under sådana förhållanden förefunnes ej heller anledning antaga, att från enskilda fiskeidkandes eller fabrikanters af fiskkonserver sida någon vidare anslutning till utställningen komme att äga rum, i all synnerhet som dessa under senare tider ofta anmodats deltaga i dylika utställningar. Då emellertid ifrågavarande utställning vore internationell och det under sådana förhållanden icke kunde anses lämpligt, att Sverige underläte att därstädes utställa en

samlad bild af dess fiskerinäring, ansåge landtbruksstyrelsen, att ett deltagande från svensk sida vore från denna synpunkt af förhållandena påkalladt och att svenska staten, i likhet med hvad förut vid olika tillfällen ägt rum, borde låta ombesörja en samling af till fiskerinäringen hörande föremål för att utställas vid berörda utställning.

Sedan såväl länsstyrelsen i Göteborgs- och Bohus län som kommerskollegium afgifvit infordrade underdåniga utlåtanden i ämnet och därvid förklarat sig instämma i hvad landtbruksstyrelsen anfört, fann Kungl. Maj:t för godt att genom nådigt bref den 4 juni 1897 bland annat dels besluta, att Sverige skulle deltaga i omförmälda fiskeriutställning, dels uppdraga åt en kommitté, bestående af ordförande samt fyra ledamöter, att vidtaga nödiga åtgärder för Sveriges deltagande i utställningen samt dels till bestridande af de med deltagandet i utställningen förenade kostnader ställa till kommitténs förfogande mot redovisningsskyldighet ett belopp af 15,000 kronor. Då emellertid detta belopp sedermera visade sig otillräckligt, anvisade Kungl. Maj:t för ändamålet ytterligare ett belopp af högst 3,000 kronor. Förutom sålunda beviljadt statsanslag å sammanlagdt 18,000 kronor hade kommittén en inkomst af 614 kronor 27 öre i räntor och för vid slutet af utställningen försålda dekorationsföremål. Utgifterna uppgingo tillhopa till 18,495 kronor 94 öre, hvadan alltså 118 kronor 33 öre kunde till statsverket återbetalas.

I skrifvelse till mig den 12 november 1910 har nu hans excellens herr ministern för utrikes ärendena meddelat, att härvarande danske minister underrättat, att en skandinavisk fiskeriutställning komme att äga rum år 1912 i Köpenhamn i samband med en internationell motorutställning och ett nordiskt fiskarmöte samt med hänsyn till sakens stora allmänna intresse å sin regerings vägnar hemställt, att utställningen måtte bringas till intresserade kretsars kännedom. Utställningen, som kommit till stånd genom enskildt initiativ, hade erhållit ett statsbidrag och en statsgaranti af tillsammans omkring 100,000 kronor, konungen af Danmark vore utställningarnas och mötets beskyddare samt danske landtbruksministern och Köpenhamns öfverpresident deras president och vice president.

Vidare har hans excellens i skrifvelse till mig den 15 december 1910 på begäran af härvarande danske minister meddelat, att vederbörande i Danmark uttryckt önskan, att förenämnda hemställan måtte betraktas såsom en till svenska regeringen riktad inbjudning att officiellt deltaga i utställningen samt anhållit, att jag måtte sätta hans

excellens i tillfälle att meddela danske ministern svenska regeringens svar å denna inbjudning.

Med anledning af sagda framställningar har jag anmodat landtbruksstyrelsen att afgifva yttrande och har landtbruksstyrelsen i skrifvelse den 14 januari 1911 till en början anfört, att det enskilda initiativ, på hvilket ifrågavarande utställning kommit till stånd, utgått från Dansk Fiskeriforening, som för sin verksamhet åtnjuter afsevärdt statsunderstöd och som ledt Danmarks deltagande i senare tiders skandinaviska fiskeriutställningar och fiskarmöten. Denna förenings ordförande är ock ordförande för utställningen och föreningens sekreterare är utställningens generalsekreterare och kommissarie.

Såsom skäl för Sveriges deltagande i utställningen har landtbruksstyrelsen framhållit, hurusom exporten till Danmark af svenska fiskvaror redan nu vore ganska betydlig och borde kunna ytterligare ökas. Under år 1908, det sista, för hvilket kommerskollegii detaljerade näringsstatistik beträffande utförsel varit landtbruksstyrelsen tillgänglig, hade till Danmark utförts 7,110,000 kilogram fiskvaror, af kollegium beräknade till ett värde af i rundt tal 1,144,000 kronor. Häri inginge emellertid ej den färska fisk, som af svenska hafsfiskare sålts direkt till danska fiskuppköpare. Då utsikt till en ökning i denna export enligt landtbruksstyrelsens mening förefunnes, syntes det landtbruksstyrelsen vara af stor vikt, att Sverige på ett tillfredsställande sätt deltoge i här berörda fiskeriutställning, hvilken antagligen komme att besökas af icke få affärsmän i fiskbranschen från Tyskland.

Hvad beträffar utställningen af båtmotorer har landtbruksstyrelsen anfört, att den utveckling, som dessa motorers användning vid fiskets bedrifvande på senare tider erhållit, väsentligen berott på den kunskap om dylika, som de svenska fiskarena inhämtat vid nordiska fiskeriutställningen i Marstrand år 1904. Sannolikt vore, att sagda utveckling skulle ytterligare befordras, om Sverige komme att deltaga i utställningen i Köpenhamn, hvaraf äfven vårt lands redan nu högt uppdrifna motorindustri kunde väntas draga högst afsevärda fördelar.

I sammanhang med nämnda utställning i Marstrand hade anordnats ett första möte mellan svenska, danska och norska fiskare. Detta hade enligt landtbruksstyrelsens mening varit synnerligen gagneligt för fiskarena ej blott genom de föredrag och öfverläggningar, som därvid höllos, utan ock genom personligt umgänge fiskarena emellan och genom de förklaringar, som lämnades dem öfver de utställda föremålen. Efter år 1904 hade två skandinaviska fiskarmöten hållits i Norge, i hvilka emellertid inga eller få svenska fiskare deltagit. Till fiskarmötet i

Marstrand fördes svenska fiskare med kanonbåten Svensksund och danska staten hade sändt icke mindre än tre ångbåtar med hundratals fiskare. I det hela hade omkring 800 fiskare från de tre nordiska länderna deltagit i detta möte. Att initiativet till dessa möten tagits från Sverige har synts landtbruksstyrelsen böra utgöra ytterligare anledning för vårt land att vidare fortgå på samma väg och att därjämte söka bereda landets fiskare tillfälle att bevista nu ifrågavarande utställning. Om det ock kunde påräknas, att hushållningssällskapen genom penningbidrag komme att underlätta de svenska fiskarenas resor till Danmark, syntes staten likväl böra härvid gå i spetsen genom att möjliggöra för ett större antal fiskare från olika län att infinna sig i Köpenhamn, något som kunde ske genom att fartyg, på sätt förut antydts, ställdes till förfogande för ändamålet. Någon annan utgift från statens sida för det år 1912 tillärnade fiskarmötet i Köpenhamn syntes landtbruksstyrelsen icke böra blifva behöflig.

Beträffande kostnaderna för Sveriges deltagande i förenämnda utställningar har landtbruksstyrelsen beräknat, att de komme att ställa sig högre än vid Bergenutställningen, i det att utställningen af lefvande fisk samt den med fiskeriutställningen förbundna motorutställningen komme att medföra väsentligt förökade omkostnader. Då därtill komme, att arbetslöner m. m. afsevärdt stigit sedan år 1898, ansåge sig landtbruksstyrelsen ej kunna beräkna kostnaderna för Sveriges deltagande i här ifrågavarande fiskeri- och motorutställning lägre än till 22,000 kronor.

Då den svenska fiskerinäringen enligt landtbruksstyrelsens öfvertygelse skulle tillskyndas stort gagn genom att vårt land på ett värdigt sätt deltoge i berörda utställningar samt sände fiskare till det i samband med utställningarna anordnade mötet, hvilken sistnämnda åtgärd ej gärna kunde vidtagas utan att därjämte taga del i utställningarna, har landtbruksstyrelsen hemställt, att ett belopp af 22,000 kronor mot redovisningsskyldighet måtte anvisas för Sveriges deltagande i här nämnda båda utställningar samt att Eders Kungl. Maj:t för ändamålet måtte utse en kommitté med uppdrag att vidtaga nödiga åtgärder för omförmälda ändamål.

I infordradt underdånigt utlåtande den 14 februari 1911 har kommerskollegium, som ansett sig hafva att taga frågan om Sveriges officiella deltagande i förevarande utställning i betraktande hufvudsakligen ur synpunkten af industriens intressen, i sådant afseende anfört, att vårt lands motorindustri för närvarande intoge en så hög ståndpunkt, att svenska motorerna numera fullt kunde mäta sig med de utländska. Användningen inom landet af svenska motorer för olika ändamål hade också

under de senaste åren väsentligt ökats. Särskildt vår fiskarbefolkning och i synnerhet den på landets västkust hade i stor utsträckning börjat använda motorer för framdrifvande af sina fiskefartyg och funnit detsamma ekonomiskt fördelaktigt.

Tillverkningen af motorer täckte i det närmaste landets behof, men någon nämnvärd export förekomme icke. Det syntes därför kollegium angeläget att nu söka arbeta på åstadkommandet af en dylik export. Utställningen i Köpenhamn vore enligt kollegii mening af beskaffenhet att erbjuda lämpligt tillfälle att sprida kännedom om våra motorer och befordra afsättningen af dem, och skulle därför ett officiellt deltagande i utställningen kunna blifva vår motorindustri till afsevärdt gagn. Med hänsyn härtill och hvad öfrigt i ärendet förekommit har kommerskollegium tillstyrkt, att Sverige officiellt deltoge i utställningen samt att härför vidtoges af landtbruksstyrelsen i dess förberörda skrifvelse föreslagna åtgärder.

Departementschefen.

Äfven jag delar i allo den af ämbetsverken här uttalade uppfattningen angående Sveriges deltagande i omförmälda utställningar. Vår fiskerinäring har under de förflutna åren varit föremål för ett växande intresse från såväl statens som olika korporationers och enskildas sida och tack vare detsamma har denna näring utvecklat sig och gått framåt på ett sätt som lägger i dagen, att den inom sig sluter stora ytterligare utvecklingsmöjligheter. Under sådana förhållanden måste ett deltagande i här ifrågavarande fiskeriutställning vara oss till stort gagn, i det att vi därigenom blifva i tillfälle ej endast att i samlad bild framlägga resultaten af vårt arbete och därvid, genom att jämföra dem med hvad andra länder på samma område uträttat, inhämta lärdomar och upplysningar af värde för oss vid våra fortsatta bemödanden att föra fiskerinäringen ytterligare framåt. Därtill kommer ock, att ett deltagande i utställningen säkerligen skulle göra vårt fiskes produkter mera kända och sålunda i afsevärd grad bidraga till, att resultaten af vårt arbete på fiskets utveckling blefve än mera fruktbärande.

Att ifrågavarande fiskeriutställning blifvit förbunden med såväl en motorutställning som ett fiskarmöte synes mig innebära ytterligare anledning för vårt land att emottaga den inbjudning, som vårt grannland här ställt till oss. Vår lifskraftiga och uppblomstrande motorindustri skall säkerligen icke undandraga sig att här inför utlandet uppvisa, hvad den kan åstadkomma, och det tillfälle till samvaro under särskildt gynnsamma förhållanden, som fiskarmötet erbjuder såväl de olika ländernas fiskeritjänstemän och andra fiskeriintresserade som ock dem, hvilka å

skilda håll bedrifva fiske såsom sin näring, medför förvisso fördelar, väl värda att tillvaratagas.»

Utskottet. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att Sveriges deltagande i ifrågavarande utställningar skulle lända till gagn för de båda näringsgrenar, som å utställningen skulle blifva representerade, nämligen fiskerinäringen och den särskildt under senaste åren i nära samband med densamma komna motorindustrien. På grund häraf och då Sveriges ställning till den internationella hafsforskningen jämväl torde tala för landets officiella anslutning till utställningen i fråga samt erfarenheten från det år 1904 i Marstrand hållna fiskarmötet manar till deltagande i det med utställningen förenade mötet, hemställer utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot det af Kungl. Maj:t för ändamålet begärda beloppet,

att Riksdagen må såsom bidrag till Sveriges deltagande i en skandinavisk fiskeriutställning och en internationell motorutställning i Köpenhamn år 1912 på extra stat för samma år anvisa ett anslag af 22,000 kronor.

Godtgörelse för minskning i inkomst af visst kronoarrende.

Godtgörelse för minskning i inkomst af visst kronoarrende. 6:o) I en till Riksdagen den 10 mars 1911 aflåten proposition, nr 210, har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen

dels medgifva, att den förlust genom minskade inkomster från kvarnrörelsen vid kronolägenheten Nykvarn nr 1, en vattenmjölkvarn, i Tillinge socken af Uppsala län, som arrendatorn af kvarnen Vilhelm Ålund visar sig hafva af i statsrådsprotokollet angifven anledning tillskyndats under tiden från och med den 27 juli 1909 till den 14 mars 1912 må honom godtgöras med belopp, som efter Kungl. Maj:ts bepröfvande bestämmes till högst 1,800 kronor för helt år;

dels, för beredande af dylik godtgörelse under tiden till den 14 mars 1911, på extra stat för år 1912 anvisa ett anslag af 2,925 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1911 af tillgängliga medel utanordna berörda belopp;

dels och besluta, att den Ålund för tiden från och med den 14 mars 1911 till den 14 mars 1912 i berörda afseende tillkommande godtgörelse må afräknas å den på samma tid belöpande arrendeafgiften för ifrågavarande vattenmjölkvarn.

Departementschefen har till berörda statsrådsprotokoll i detta ärende anfört följande:

»Kronolägenheten Nykvarn nr 1, en vattenmjölkvarn, i Tillinge socken af Uppsala län är genom domänstyrelsens kontrakt den 5 september 1890 och transportresolution den 27 juli 1894 mot ett årligt arrende af 2,750 kronor för tiden intill den 14 mars 1912 utarrenderad till Vilhelm Ålund.

År 1903 uttog Ålund till Uppsala läns södra domsagas häradsrätt stämning å kronan med yrkande, bland annat, att enär en år 1899 verkställd utrifning af kronan tillhöriga dammar inom Sala hyttas vattensystem och i samband därmed åvägabragt afledning af sjön Hallarens vatten från Sagåns vattensystem till Dalälfven föranledt, att vattenförhållandena i Sagån, hvarifrån vattenkraft erhölles för drifvande af ifrågavarande kvarn, blifvit i hög grad försämrade, samt kronan, genom hvars tillskyndan ifrågavarande utrifning och vattenafledning åstadkommits, måste anses hafva enligt det med Ålund ingångna arrendeaftalet åtagit sig att under arrendetiden tillhandahålla Ålund kvarnen med samma driftmöjligheter och vattenkraft, som vid tiden för utarrenderandet varit förhanden, kronan måtte förpliktas ersätta Ålund för den skada och förlust, Ålund genom de försämrade vattenförhållandena lidit under tiden från och med den 1 januari 1900 till stämningsdagen den 15 december 1903, med vissa angifna belopp.

Denna rättegång afgjordes slutligen genom Eders Kungl. Maj:ts dom den 22 maj 1908, uti hvilken dom på anförda skäl fastslogs, att kronan vore pliktig hålla Ålund skadeslös för den förlust, som tillskyndats honom genom ifrågavarande vattenafledning, och förpliktades kronan på grund häraf att såsom godtgörelse för den minskade inkomsten af kvarnrörelsen för tiden från och med den 1 januari 1900 till och med den 15 december 1903 till Ålund utgifva ett belopp af 7,120 kronor, motsvarande för helt år 1,800 kronor. Det sålunda utdömda beloppet blef därefter under år 1908 af förskottsmedel erlagdt till Ålund.

I en till Eders Kungl. Maj:t ställd skrift af den 13 november 1908 anhöll sedermera Ålund, under anförande att vattenförhållandena vid kvarnen alltjämt varit och allt fortfarande vore af samma beskaffenhet som under den tid, för hvilken ersättning utdömts, att Eders Kungl. Maj:t

måtte utan ny rättegång bevilja Ålund för minskad inkomst af kvarnrörelsen enahanda ersättning eller 1,800 kronor om året jämväl för tiden från den 15 december 1903 till 1908 års slut samt därefter för hvarje år intill arrendetidens utgång.

Domänstyrelsen, som genom nådig remiss undfått befallning att afgifva utlåtande öfver denna framställning, har uti den 20 november 1908 afgifvet underdånigt utlåtande hemställt, att arrendatorn måtte tillerkännas den äskade ersättningen för tiden från och med den 15 december 1903 till den 14 mars 1908 med kontant 7,650 kronor samt för tiden därefter till arrendeperiodens slut genom afdrag å årliga arrendet med 1,800 kronor under villkor, att, innan ersättningsbeloppen till arrendatorn utbetalades eller arrendeafkortning af honom åtnjötes, arrendatorn hos Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet styrkte, att under den afsedda tidrymden vattenförhållandena vid kvarnen varit af enahanda beskaffenhet, som under den tid, för hvilken kronan ålagts att gälda arrendatorn ersättning för förlust till följd af minskad inkomst af kvarnrörelsen.

Jämväl statskontoret har den 9 januari 1909 afgifvit infordradt utlåtande i detta ärende och därvid anfört, att kronan syntes böra hålla arrendatorn skadeslös med sökt belopp. Då emellertid Riksdagens medgifvande torde vara erforderligt för såväl utbetalande af den ifrågasatta kontanta ersättningen för tilländalupen tid som ock det af domänstyrelsen föreslagna afdrag för kommande tid intill den 14 mars 1912, hemställde statskontoret, att, därest arrendatorn hos Eders Kungl. Maj:t förebragte nöjaktig bevisning i angifna afseende, Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen dels att för ifrågavarande ändamål anvisa ett belopp af 1,800 kronor om året för tiden från och med den 15 december 1903 till den 14 mars 1909, dels ock att medgifva, det arrendatorn måtte för hvart och ett af arrendeåren från sistnämnda dag till den 14 mars 1912 åtnjuta afdrag å arrendet för kvarnen med 1,800 kronor, därest han hos Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Uppsala län styrkte, att vattentillgången vid kvarnen icke under året varit större än under den i förenämnda dom afsedda tid.

Sedan Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Uppsala län undfått befallning att från Ålund infordra utredning rörande vattenförhållandena under tiden efter den 15 december 1903 vid ifrågavarande af honom arrenderade kronolägenhet samt med eget utlåtande jämte denna utredning inkomma, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande med skrifvelse den 11 februari 1909 öfverlämnat ett af Ålund till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ingifvet, af åtskilliga personer

den 20 januari 1909 utfärdadt intyg af innehåll, att vattenförhållandena vid Nykvarn under nu ifrågavarande tidsperiod varit af samma beskaffenhet, som under den tid, för hvilken ersättning redan blifvit Ålund genom laga dom tillerkänd, och har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande därvid hemställt om bifall till Ålunds framställning på sätt statskontoret förordat.

Utan att afvakta Eders Kungl. Maj:ts beslut i förevarande ärende uttog emellertid Ålund i juli 1909 ny stämning å kronan till häradsrätten med yrkande, att kronan måtte förpliktas att för tiden från förenämnda den 15 december 1903 till stämningsdagen den 27 juli 1909 utgifva full ersättning för all skada och förlust, som genom den ifrågavarande vattenafledningen tillskyndats honom, och fordrade Ålund i nämnda afseende godtgörelse efter 3,000 kronor för år räknadt.

Genom utslag den 23 december 1910, hvilket tagit åt sig laga kraft, har häradsrätten, enär i saken vore utredt, att förhållandena med afseende på vattentillgången och mäldtillförseln vid kvarnen under den tid Alunds nu gjorda yrkanden afsåge, icke för honom ställt sig gynnsammare än under den tid, för hvilken ersättning genom Eders Kungl. Maj:ts ofvannämnda dom tillerkänts honom, förpliktat kronan att för tiden från och med den 15 december 1903 till den 27 juli 1909 till Ålund betala bland annat för minskad inkomst af kvarnrörelsen 10,109 kronor 10 öre jämte fem procent årlig ränta därå från stämningsdagen.

Häradsrätten har sålunda i denna rättegång, i likhet med förut högsta domstolen, uppskattat den Ålund tillskyndade minskning i inkomst från kvarnrörelsen till 1,800 kronor om året.

Jag ber slutligen att få erinra, att Eders Kungl. Maj:t genom nådigt beslut tidigare innevarande dag anbefallt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet att till Ålund förskottsvis utgifva förenämnda belopp, 10,109 kronor 10 öre, jämte ränta.

Departementschefen.

Såsom jag förut meddelat utgår den tid, för hvilken Ålund arrenderat Nykvarns kvarn, den 14 mars 1912. Då Ålund tillerkänts ersättning för minskad inkomst från kvarnrörelsen allenast för tiden till den 27 juli 1909, har Ålund, enligt hvad jag inhämtat, för afsikt att, därest godvillig öfverenskommelse icke träffas, genom ny rättegång söka få sig tilldömd ersättning i nämnda afseende jämväl för tiden från och med berörda den 27 juli och till den 14 mars 1912. Utgången af en sådan rättegång lärer, med hänsyn till hvad i de äldre rättegångarna förekommit, med stor sannolikhet blifva den, att kronan

förpliktas till Ålund utgifva skadestånd jämväl för sistnämnda tid. Vid sådant förhållande lärer tvekan icke kunna råda om lämpligheten att redan nu, utan rättegång, bereda Ålund godtgörelse för hans förlust under ifrågavarande tid.

Beträffande denna godtgörelses belopp lärer knappast någon anledning finnas till antagande, att Ålunds förluster under de senaste åren af arrendetiden skola befinnas lägre än dem, för hvilka han redan erhållit ersättning. Det torde emellertid alltid stå Eders Kungl. Maj:t öppet, att, innan godtgörelsen utanordnas åt Ålund, inskaffa närmare utredning om den verkliga förlustens storlek.

Då således den ersättning, som kan ifrågakomma, torde böra, i likhet med hvad hittills skett, beräknas till 1,800 kronor för helt år, skulle ersättningens hela belopp, för den tid hvarom nu är fråga, eller från och med den 27 juli 1909 till den 14 mars 1912, motsvarande 2 år 7 månader 15 dagar, uppgå till sammanlagdt 4,725 kronor. Det på arrendeåret 14 mars 1911 till 14 mars 1912 belöpande beloppet 1,800 kronor torde emellertid lämpligen böra afräknas å arrendeafgiften för detta år; hvadan det kontanta belopp, som skulle erfordras, uppgår till allenast 2,925 kronor. Emellertid torde Riksdagens medgifvande erfordras såväl för utbetalande af den kontanta ersättningen som ock för verkställande af det ifrågasatta afdraget å arrendet för kommande arrendeår.»

Utskottet. Då med afseende å hvad statsrådsprotokollet innehåller i ämnet ifrågavarande mellanhafvande mellan kronan och arrendatorn af lägenheten Nykvarn nr 1 synes lämpligast ordnas i enlighet med Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer utskottet

att Riksdagen må

dels medgifva, att den förlust genom minskade inkomster från kvarnrörelsen vid kronolägenheten Nykvarn nr 1, en vattenmjölkvarn, i Tillinge socken af Uppsala län, som arrendatorn af kvarnen Vilhelm Ålund visar sig hafva af i statsrådsprotokollet angifven anledning tillskyndats under tiden från och med den 27 juli 1909 till den 14 mars 1912 må honom godtgöras med belopp, som efter Kungl. Maj:ts beprövande bestämmes till högst 1,800 kronor för helt år;

dels, för beredande af dylik godtgörelse under tiden till den 14 mars 1911, på extra stat för år 1912 anvisa ett anslag af 2,925 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1911 af tillgängliga medel utanordna berörda belopp;

dels ock besluta, att den Ålund för tiden från och med den 14 mars 1911 till den 14 mars 1912 i berörda afseende tillkommande godtgörelse må afräknas å den på samma tid belöpande arrendeafgiften för ifrågavarande vattenmjölkvarn.

Stockholm den 19 maj 1911.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.

Reservation:

vid *punkt 2* (ang. veterinärinstitutet)
af herr *P. Alfred Petersson* mot viss del af utskottets motivering.

Det skulle här antecknas, att herrar *A. H. Fahlén* och *G. Jansson* icke deltagit, den förre i behandlingen och den senare i den slutliga behandlingen inom utskottet af ifrågavarande ärenden.